Lập trình hợp ngữ 8086/88 và các chế độ địa chỉ

Giới thiệu chung về tập lệnh

- Mỗi bộ xử lý có một tập lệnh xác định
- Tập lệnh thường có hàng chục đến hàng trăm lênh
- Mỗi lệnh là một chuỗi số nhị phân mà bộ xử lý hiểu được để thực hiện một thao tác xác đinh.
- Các lệnh được mô tả bằng các ký hiệu gợi nhớ → chính là các lênh của hợp ngữ

1. Nhắc lại về tập thanh ghi

- · Thanh ghi đa năng
 - Thanh ghi AX: Lưu kết quả tính toán
 - Thanh ghi BX: Thường dùng để lưu địa chỉ cơ sở
 - Thanh ghi CX: Lưu số lần lặp trong lệnh LOOP
 - Thanh ghi DX: Kết hợp với thanh ghi AX để lưu kết quả của phép nhân hoặc chia số 16 bit. Ngoài ra còn dùng để lưu địa chỉ 16 bit của cổng vào ra

1. Nhắc lại về thanh ghi (tiếp)

- Thanh ghi đoạn
 - Thanh ghi CS: Để ghi địa chỉ mã lệnh
 - Thanh ghi DS: Chứa địa chỉ dữ liệu
 - Thanh ghi SS: Chứa địa chỉ ngăn xếp
 - Thanh ghi ES: Thanh ghi phụ, thường dùng để chứa địa chỉ chuỗi

1. Nhắc lại về thanh ghi (tiếp)

- · Thanh ghi con trỏ và chỉ số
 - IP (PC): Thanh ghi trỏ tới lệnh tiếp theo
 - BP: Thanh ghi trỏ về dữ liệu bộ nhớ
 - SP: Trỏ tới đỉnh ngăn xếp
 - SI: Thanh ghi chỉ số nguồn, trỏ vào dữ liệu, kết hợp với thanh ghi DS để chỉ địa chỉ của dữ liệu là DS:SI
 - DI: Thanh ghi chỉ số đích, trỏ vào dữ liệu, kết hợp với ES để có ES:DI

Cấu trúc của chương trình hợp ngữ

MODEL Kiểu kích thước bộ nhớ ; Khai báo quy mô sử dụng bộ nhớ .STACK Kích thước ; Khai báo dung lượng đoạn stack .DATA ; Khai báo đoạn dữ liệu msg DB 'Hello\$'

CODE ; Khai báo đoạn mã

main PROC

main ENDP END main

Ví dụ một chương trình hợp ngữ

;Viết ra màn hình Hello World .MODEL small

.STACK 100h .DATA

Message db 'Hello World!\$

.CODE

ProgramStart:

Mov AX,@DATA ; nap địa chỉ đoạn dữ liệu vào AX Mov ; DS chứa địa chỉ đoạn dữ liệu DX, OFFSET Message ;hoac Lea DX, Message ;hàm 9h hiển thị xâu kí tự

21h ;gọi ngắt 21h của DOS ;hàm 4Ch trở về DOS AH,4Ch Mov

Int 21h ProgramStart End

Ngắt 21h Ngắt 21h được dùng để gọi rất nhiều hàm của DOS, mỗi hàm được gọi bằng cách đặt số hàm vào trong thanh ghi AH và gọi INT 21h.

Một số hàm hay dùng:

Số hiệu hàm Chương trình

Vào một phím 2 Đưa một kí tư ra màn hình 9 Đưa ra một chuỗi kí tư

Hàm 1: Vào một phím

Vào: AH=1

Ra: AL=Mã ASCII nếu một phím kí tự được nhấn

=0 nếu một phím điều khiển hay chức năng được nhấn

Ví du:

MOV AH,1

INT 21h ;mã ASCII trong AL

Hàm 2: Hiển thị một kí tự hay thi hành một chức năng điều khiển

Vào:

DL=Chứa mã ASCII của kí tư hiển thi hay kí tư điều khiển Ra: AL=Mã ASCII của kí tư hiển thi hay kí tư điều khiển

Ngắt 21h (tiếp)

Hàm 9: Hiển thị một chuỗi

Vào: ΔH=9

DX=địa chỉ tương đối (offset) của chuỗi. Chuỗi phải kết thúc bằng kí tự \$

AL=Mã ASCII nếu một phím kí tự được nhấn

=0 nếu một phím điều khiển hay chức năng được nhấn

Ví du: .MODEL small

MOV

.DATA Mess 'Hello\$' .Code AX.@DATA

MOV DS,AX DX,Mess ; nap offset của Mess vào DX

MOV AH,9

IFΔ

2. Cú pháp của hợp ngữ

Mỗi lệnh hay dẫn hướng biên dịch thường có 4 trường:

[Tên] Toán tử Toán hang [Lời bình]

Ví dụ một lệnh:

START: MOV CX,5 ;khởi tạo bộ đếm

Ví dụ một dẫn hướng biên dịch:

Main PROC

Main là tên và toán hạng là PROC, khai báo một chương trình con có tên là Main

Khai báo dữ liệu

· Khai báo biến:

A1 DB 1 ; A1 dài 1 byte, A1=1

A2 DB ? : A2 dài 1 byte và không có giá trì

A3 DW 1 ; A3 dài 2 byte và A3=1

A4 DD ? ; A4 dài 4 byte, không có giá trị ban đầu

A5 DB 1,2,3 ; Mảng 3 phần tử

A6 DB 10 DUP(?) ;Mảng 10 phần tử, không gán giá trị ban đầu

A7 DB 'A' ; Biến kiểu ký tự

Khai báo hằng số:

Muoi EQU 10

BaA EQU 'AAA'

Lệnh trong hợp ngữ

Dạng lệnh

<Mã gợi nhớ> <Toán hạng đích>[,<Toán hạng nguồn>]

- Mã gợi nhớ: Giúp người sử dụng biết hoạt động của lệnh
- Toán hạng đích:
 - Giữ kết quả (nếu có yêu cầu) sau khi thi hành lệnh.
 - Có thể là thanh ghi hay bộ nhớ.
- Toán hạng nguồn: có thể là thanh ghi, bộ nhớ hay một giá trị tức thời

Ví dụ:

MOV AX,WORD1

Lệnh trên chuyển nội dung của ô nhớ WORD1 vào thanh ghi AX (tương đương lệnh gán)

Các nhóm lệnh

- Chuyển dữ liệu
- Xử lý số học với số nguyên
- Xử lý logic
- Điều khiển vào-ra
- Chuyển điều khiển (rẽ nhánh)
- Điều khiển hệ thống
- Xử lý số dấu phẩy động
- Xử lý các dữ liệu chuyên dụng

2.1 Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

- Nhóm lệnh chuyển dữ liệu đa dụng
- Nhóm lệnh chuyển địa chỉ
- Nhóm lệnh chuyển cờ

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu đa dụng

MOVE	Copy dữ liệu từ nguồn đến đích	
LOAD	Nạp dữ liệu từ bộ nhớ đến bộ xử lý	
STORE	Cất dữ liệu từ bộ xử lý đến bộ nhớ	
 EXCHANG 	E Trao đổi nội dung của nguồn và đích	
CLEAR	Chuyển các bit 0 vào toán hạng đích	
SET	SET Chuyển các bit 1 vào toán hạng đích	
PUSH	Cất nội dung toán hạng nguồn vào ngăn xế	
• POP	Lấy nội dung đỉnh ngăn xếp đưa đến	

Lệnh MOV

MOV đích, nguồn

Ðích	Nguồn	Ví dụ	Giải thích
1 Bộ nhớ	Thanh ghi	MOV DS:100H, AX	- chuyển nội dung trong AX vào vị trí
2 Thanh ghi	Bộ nhớ	MOV AX, MEM1	nhớ 100H. -Chuyển nội dung trong vị trí nhớ do nhãn MEM1 chỉ ra vào thanh ghi AX.
3 Thanh ghi	Thanh ghi	MOV AX, BX	Chuyển nội dung trong BX vào thanh ghi AX.
4 Thanh ghi	Tức thời	MOV AX, 0FFFFH	- Chuyển giá trị hằng số FFFFH vào

PUSH/POP

- Lệnh PUSH: Cất dữ liệu vào ngăn xếp
 - Viết lệnh: PUSH nguồnMô tả: SP ← SP 2

Nguồn \rightarrow {SP}.

- Ví dụ:
 - PUSH BX; Cất BX vào ngăn xếp tại vị trí do SP chỉ ra
 - PUSH Table[BX] ;Cất 2 byte của vùng dữ liệu
 DS có địa chỉ đầu tại Table+BX

Ví dụ lệnh PUSH/POP

- Lệnh POP: Lấy dữ liệu từ ngăn xếp
 - Viết lệnh: POP đíchMô tả: Đích ← {SP}.

 $SP \leftarrow SP + 2$

- Ví dụ:
 - POP BX; lấy 2 byte từ đỉnh ngăn xếp đưa vào BX
 - POP Table[BX] ;láy 2 byte từ đỉnh ngăn xếp ;đưa vào DS có địa chỉ đầu ;tại Table+BX

Nhóm lệnh chuyển địa chỉ

Lênh

LEA reg, mem

chuyển địa chỉ offset của toán hạng bộ nhớ vào thanh ghi reg16

Nhóm lệnh chuyển cờ

- Lệnh LAHF (Load AH from flag)
- Lệnh SAHF (Store AH into flag)

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu qua cổng

- INPUT Copy dữ liệu từ một cổng xác định đến đích
- OUTPUT Copy dữ liệu từ nguồn đến một cổng xác định

Lệnh IN/OUT

- Lệnh IN: Đọc dữ liệu từ cổng vào thanh ghi Acc
 - Viết lệnh: IN Acc, Port
 - Port: từ 00h .. FFh
 - Nếu Acc là AL: dữ liệu 8 bit được đưa vào từ cổng port
 - Nếu Acc là AX:Dữ liệu 16 bit được đưa vào từ cổng port, port+1
 - Cách khác: IN Acc, DX
 - DX: Được gán giá trị cổng (0000h .. FFFFh) từ trước

Lệnh IN/OUT

- Lệnh OUT: Đưa dữ liệu từ thanh ghi Acc ra cổng
 - Viết lệnh: OUT Port, Acc
 - Port: từ 00h .. FFh
 - Nếu Acc là AL: dữ liệu 8 bit được đưa ra cổng
 - Nếu Acc là AX: Dữ liệu 16 bit được đưa ra cổng port, port+1
 - Cách khác: OUT DX, Acc
 - DX: Được gán giá trị cổng (0000h .. FFFFh) từ trước

Nhóm lệnh số học

ADDColor

Cộng hai toán hạng

SUBTRACT

Trừ hai toán hạng

MULTIPLY

Nhân hai toán hạng Chia hai toán hạng

DIVIDE

Lấy trị tuyệt đối toán hạng

ABSOLUTENEGATE

Đổi dấu toán hạng (lấy bù 2) Tăng toán hạng thêm 1

INCREMENTDECREMENT

Giảm toán hạng đi 1

COMPARE

Trừ hai toán hạng để lập cờ

Lệnh ADD/SUB

Viết lệnh:

ADD đích, nguồn, đích←đích + nguồn SUB đích, nguồn, đích←đích - nguồn

- Đích và nguồn phải có cùng kích thước
- · Bảng loại địa chỉ khác nhau của đích và nguồn

Đích (nơi đến)	Nguồn (gốc)
Thanh ghi	Thanh ghi
Thanh ghi	Bộ nhớ
Bộ nhớ	Thanh ghi
Bộ nhớ	Tức thời(hằng số)
Thanh ghi	Tức thời (hằng số)

Ví dụ

 Viết đoạn chương trình cộng 5h với 3h dùng hai thanh ghi AL và BL

 $\begin{array}{ll} \text{MOV AL, 05H} & ; \text{AL} \leftarrow \text{05H} \\ \text{MOV BL, 03H} & ; \text{BL} \leftarrow \text{03H} \end{array}$

ADD AL, BL ; AL ← 05H+03H =08H

MOV DS:100H, AL ; Di chuyển kết quả từ AL vào vị trí nhớ DS:100H.

Lệnh MUL

Viết lênh:

MUL số nhân nguồn

- Mô tả
 - Nhân 2 số không dấu
 - Toán hạng nguồn 8 bit: AX ← AL*số nhân nguồn
 - Toán hạng nguồn 16 bit: DXAX ← AX*số nhân nguồn

MUL: Ví dụ

 Ví dụ1: Viết đoạn chương trình nhân 5h với 3h dùng thanh ghi CL

 $\begin{array}{ll} \text{MOV AL, 05H} & ; \text{AL} \leftarrow 5\text{H (số bị nhân)} \\ \text{MOV CL, 03H} & ; \text{CL} \leftarrow 3\text{H (số nhân)} \\ \text{MUL CL} & ; \text{AX} \leftarrow \text{FH (kết quả)} \\ \text{MOV MEM1, AX} & ; \text{chuyển kết quả(0FH)} \\ \end{array}$

; từ AX vào vị trí nhớ có nhãn MEM1

MUL: Ví dụ

 Ví dụ 2: Viết đoạn chương trình nhân 3A62H với 2B14H.

 $\begin{array}{ll} \text{MOV AX, 3A62H} & ; \text{AX} \leftarrow \text{3A62H} \\ \text{MOV CX, 2B14H} & ; \text{CX} \leftarrow \text{2B14H} \end{array}$

MUL CX; DXAX \leftarrow tích = 289C63A8H

Lệnh DIV

Viết lênh:

DIV số chia nguồn

- Mô tả
 - Chia 2 số không dấu
 - Toán hạng nguồn 8 bit:
 - AL ← AX/số chia nguồn,
 - AH ← số dư AX/số chia nguồn
 - Toán hạng nguồn 16 bit:
 - AX ← DXAX/số chia nguồn
 - DX ← số dư DXAX/số chia nguồn

DIV: Ví du

• Ví dụ 1: Viết đoạn chương trình chia 6h cho 3h, dùng thanh ghi CL

> MOV AX, 0006H ; AX \leftarrow 6H MOV CL, 03H ; CL ← 3H

DIV CL ; AHAL ← 0H (số dư), 2H (thương số)

 Chú ý: 6H được đưa vào thành 0006H để lấp đầy toàn bộ thanh ghi AX. Như vậy các byte trọng số cao của AX sẽ bị xoá để tránh bị lỗi.

DIV: Ví du

· Ví dụ 2: Viết đoạn chương trình chia 1A034H cho 1002H, dùng thanh ghi BX

> MOV AX, A034H ; AX \leftarrow A034H MOV DX, 0001H ; DX ← 0001H MOV BX, 1002H ; BX ← 1002H

DIV BX ; DXAX ← 00H (số dư)1AH

; (thương số)

Nhóm lệnh logic

AND Thực hiện phép AND hai toán hạng Thực hiện phép OR hai toán hạng OR Thực hiện phép XOR hai toán hang XOR NOT Đảo bit của toán hạng (lấy bù 1) **TEST** Thực hiện phép AND hai toán hang để lập cờ

Dịch trái (phải) toán hạng SHIFT ROTATE Quay trái (phải) toán hạng

Lệnh NOT

Viết lênh:

NOT Đích ; Đích ← Đích

 Ví dụ: Xác định kết quả của đoạn chương trình sau:

> MOV BL, 00110011B **NOT BL** MOV MEM1, BL

Lệnh AND/OR/XOR

Viết lênh:

AND đích, nguồn OR đích, nguồn XOR đích, nguồn

• Ví dụ:

AND BL, 0FH; che 4 bit cao củaBL. OR BL, 30H ; Thiết lập bít b4 và b5 bằng 1. XOR BL,BL ; Xoá các bít của BL

Nhóm lệnh xử lý chuỗi

· Lệnh LODS

LODSB; AL←DS:SI, SI←SI+1 LODSW: AX←[DS:SI+1;DS:SI], SI←SI+2

Lệnh STOS

STOSB : ES:DI←AL. DI←DI-1

STOSW; [ES:DI+1, ES:DI]←AX, DI←DI+2

- MOVS: Chuyển nội dung tại địa chỉ trỏ bởi DS:SI đến địa chỉ trỏ bởi ES:DI. Giá trị của SI và DI thay đổi giống trường hợp trên
- · CMPS: So sánh byte hay từ tại vị trí DS:SI và ES:DI. Giá trị của SI và DI thay đổi giống trường hợp trên

Nhóm lệnh chuyển điều khiển

- · Lênh so sánh
- Lệnh nhảy không điều kiện
- · Lệnh nhảy có điều kiện
- Vòng lặp

Lệnh so sánh

Lệnh

CMP Toán hạng đích, Toán hạng nguồn

- Trọng đó: [Toán hạng đích], [Toán hạng nguồn] có thể là hằng, biến, thanh ghi hay ô nhớ. [Toán hạng đích] khổng thể là hằng số. [Toán hạng đích] và [Toán hạng nguồn] khổng thể đồng thời là ô nhớ.
- Tác dụng: Lệnh CMP (Compare) được sử dụng để so sánh giá trị/nôi dung của [Toán hạng đích] so với [Toán hạng nguồn]. Tượng tự như lệnh Sub, nó lấy [Toán hạng đích] trừ đi [Toán hạng nguồn] nhưng kết quá không làm thay đổi [Toán hạng đích] mà chỉ làm thay đổi giá trị của một số cờ hiệu: CF, ZF, OF,...

Ví dụ:

MOV AX,A CMP AX,B JA label1 JB label2 JMP label3

38 3

Lệnh nhảy không điều kiện

Lệnh

JMP <vị trí đích>

- Trong đó: <Vị trí đích> có thể là nhãn của một lệnh, tên của một thủ tục hoặc có
 thể là một thanh ghi, một ô nhớ (đã được định nghĩa) nào đó. <Vị trí đích> cũng có
 thể là một biến nào đó, giá trị của nó thường là địa chỉ của một ô nhớ trong đoạn
 Code.
- Tác dụng: Khi gặp lệnh này chương trình chuyển điều khiển (nhày đến) đến thực hiện lệnh sau <Vị trí đích> mà không phụ thuộc vào bất kỳ điều kiện nào.

Ví dụ:

Top:
Start:
Jmp Main
TieuDe DB 'Khoa CNTT – DHGTVT'
Main PROC

Main ENDP END Start

Lệnh nhảy có điều kiện

JA label: Nhảy nếu lớn hơn

• JB label: Nhảy nếu nhỏ hơn

• JE label: Nhảy nếu bằng

Ví dụ 1:

CMP al,13 ;xem al=13?, ki tu xuong dong

JE dungnhap

Ví dụ 2:

CMP ax,bx

JA nhan ; nhảy nếu ax>bx

Các cấu trúc rẽ nhánh

```
IF ELSE
       CMP
                        AX,0
                                        ;AX<0 ?
                        END_IF ;không, thoát ra, else!
;then
                                        ;đúng, đổi dấu AX
       NEG
   END_IF:
Ví dụ 2:
;if
       CMP
                        ΔΙ 'Δ'
       JB
                        khongphaichucaiAZ ;else
then:
       CMP
                        AL.'Z'
       JA
                        khongphaichucaiAZ ;else
       : la chu cai in hoa A-Z
       MOV
                        AH.2
                                        ;in chu cai in hoa
       MOV
                        DI AI
       INT
                        21h
khongphaichucaiAZ:
       ;in thong bao không phải kí tự in hoa
```

If else (tiếp)

Ví dụ 2:
cmp al,'A'
jb khongphaichucai
cmp al,'Z'
ja khongphaichucaihoa
mov ah,2
mov dl,al
int 21h

Vòng lặp "for"

;CX chứa số lần lặp

;khởi tạo CX=số lần lặp

Top:

;thân vòng lặp LOOP Top

Ví du: In các chữ cái hoa A-Z

MOV CX.26 MOV AH,2 MOV DL,'A' InKiTu:

> INT 21H INC DL LOOP InKiTu

Vòng lặp "while"

Ví dụ: In các chữ cái hoa A-Z

MOV AH,2 MOV DL,'A'

While_:

INT 21H INC DL CMP DL.'Z' **JBE** While

End_While:

;các lệnh sau while

Chương trình con

PROC TênCT

;Các lệnh

;thoát CTC trở về nơi gọi RET

TênCTC ENDP

Ví dụ: .DATA

10 13 "\$" Xuongdong

.CODE

Enter PROC Mov AH 9

Lea DX,xuongdong Int 21h Ret

Enter **ENDP**

Thao tác với chuỗi kí tự

Nhập chuỗi kết thúc bằng Enter:

- Hàm 0Ah, ngắt 21h

Ví du:

data

S db 100,?,101 dup('\$') ;chuỗi dài tối đa 100 kí tự

;vị trí ? chứa độ dài thực sự

;khởi gán 101 kí tự \$, nơi chứa kí tự nhập

code

mov

ah,0Ah

lea dx,s ;dx trỏ vào đầu chuỗi

Giả sử ta nhập chuỗi Hello rồi enter, khi đó

Bài tập

Bài 1. Nhập vào 1 ký tự và hiển thị ra màn hình

Bài 2. Nhập vào một chuỗi và hiển thị chuỗi này ra màn hình

Bài 3. Đọc hiểu bài "Nhập một chuỗi ký tự và chuyển chữ thường thành chữ hoa" trong tài liệu

Bài 4. Lập trình thực hiện các công việc sau:
• Hiển thị thông báo : 'Hãy gỗ vào một chữ cái hoa: '

- Hiển thị thông bào: 'Hày gố vào một chữ cải hơ Vào một chữ cái hoa
 Xuống dòng, về đầu dòng
 Hiển thị thông báo: 'Chữ cái thường là: 'Hiễn thị chữ cái thường tương ứng
 Xuống dòng về đầu dòng
 Hiển thị thông báo: 'Mã ASCII của chữ cái là:'
 Hiện thị mã ASCII của chữ cái.
 Thoát về DOS.

3. Các phương pháp định địa chỉ

Khái niệm về định địa chỉ (addressing)

- Toán hạng của lệnh có thể là:
 - Một giá trị cụ thể nằm ngay trong lệnh
 - Nội dung của thanh ghi
 - Nội dung của ngăn nhớ hoặc cổng vào-ra
- Phương pháp định địa chỉ là cách thức địa chỉ hóa trong trường địa chỉ của lệnh để xác định toán hạng

Các phương pháp định địa chỉ thông dung

- · Định địa chỉ tức thì
- · Định địa chỉ thanh ghi
- Định địa chỉ trực tiếp
- · Định địa chỉ gián tiếp qua thanh ghi
- Định địa chỉ dịch chuyển

Định địa chỉ tức thì

Mã thao tác Toán hạng

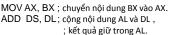
· Toán hạng đích: Thanh ghi, ô nhớ

Toán hạng nguồn: Hằng số

Định địa chỉ thanh ghi

Mã thao tác

 Sử dụng các thanh ghi như là toán hạng để chứa dữ liệu cần để thao tác

Tập thanh ghi Toán hang

Tên thanh ghi

Định địa chỉ trực tiếp

 Toán hạng: Địa chỉ ô nhớ để chứa dữ liệu

 Toán hạng kia: Thanh ghi

MOV AL, DS:1234H $\,$; chuyển nội dung \hat{o} nhớ ;DS:1234H vào AL.

MOV DS:4321H, CX ; chuyển nội dung CX vào 2 vị trí nh

; liên tiếp là DS:4321 và DS:4322.

Định địa chỉ gián tiếp qua thanh ghi

 Toán hạng: Thanh ghi chứa địa chỉ ô nhớ của dữ liệu

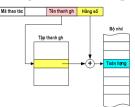
· Toán hạng kia: Thanh ghi

; nhớ DS:BX vào AL. MOV DS:SI, CL; chuyển nội dung CL vào

; ô nhớ DS:SI.

Định địa chỉ tương đối

- Để xác định toán hạng gồm 2 thành phần
- Tên thanh ghi và hằng số
- Địa chỉ toán hạng = Nội dung thanh ghi + hằng số

Ví dụ: Định địa chỉ tương đối

Tương đối chỉ số

MOV AL, DS:[SI+10] ; chuyển nội dung ô nhớ DS:(SI+10) ; vào AL.

Tương đối cơ sở

MOV CX, DS:[BX + 10] ; chuyển nội : địa chỉ DS

; chuyển nội dung 2 ô nhớ liên tiếp có ; địa chỉ DS:(BX+10) và DS:(BX+11) ;vào CX.